

Health & Research Journal

Vol 2, No 1 (2016)

Volume 2 Issue 1 January - March 2016

Volunteering and nursing, interrelated concepts and values

Michael Rovithis

doi: [10.12681/healthresj.19650](https://doi.org/10.12681/healthresj.19650)

To cite this article:

Rovithis, M. (2019). Volunteering and nursing, interrelated concepts and values. *Health & Research Journal*, 2(1), 1–4.
<https://doi.org/10.12681/healthresj.19650>

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΝΔΕΤΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ

Ο εθελοντισμός ορίζεται ως: «η δραστηριότητα εκείνη που αναπτύσσεται κατά τρόπο προσωπικό, αυθόρμητο, ελεύθερο χωρίς ατομικό κέρδος από πολίτες ή ομάδες πολιτών προς το συμφέρον της ομάδας στην οποία ανήκουν ή τρίτων προσώπων ή ευάλωτων κοινωνικών ομάδων ή της τοπικής, κρατικής ή διεθνούς κοινότητας, αποκλειστικά για σκοπούς αλληλεγγύης».¹ Ο εθελοντισμός συνεπάγεται μια στάση ζωής που ενστερνίζεται ιδιαίτερες αξίες, όπως η αλληλεγγύη, η κοινωνική δικαιοσύνη, η κοινωνική συμμετοχή, ενώ οι εθελοντές με τη δράση τους προωθούν θετικές στάσεις και αντιλήψεις για τα διάφορα κοινωνικά ζητήματα. Τη σημερινή εποχή, ο εθελοντισμός, αποκτά ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά και συνιστά μια μορφή άμεσης παρέμβασης και συμμετοχής των πολιτών, ειδικά των νέων, στο πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι.

Συνολικά περισσότεροι από 100 εκατομμύρια πολίτες συμμετέχουν σε εθελοντικές δραστηριότητες στην ΕΕ με 16% των πολιτών να προσφέρουν εθελοντισμό στον τομέα της Υγείας και στην παροχή κοινωνικής βοήθειας.²

Παρόλα αυτά ο αριθμός δεν θεωρείται ικανοποιητικός. Πρόσφατη μάλιστα μελέτη της Υπηρεσίας Δράσης Ευρωπαίων Πολιτών σχετικά με την συμμετοχή οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών στο κοινωνικοοικονομικό γίγνεσθαι, καταδεικνύει ότι η κατάσταση, όσον αφορά την κοινωνική συνοχή και τον εθελοντισμό δεν είναι το ίδιο ικανοποιητική σε όλα τα κράτη-μέλη, με κυρίως τα νεώτερα.³

Το φαινόμενο μάλιστα ορίσθηκε ως "Ψευδαίσθηση συμμετοχής" και αποφασίστηκε ότι πρέπει να αντιμετωπισθεί. Για τον λόγο αυτό, η Λευκή Βίβλος για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση τάσσεται υπέρ της «δυναμικής ανάμιξης πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών στην τοπική δημοκρατία» στο πλαίσιο κοινωνικής συνοχής, συμμετοχής κι αλληλεγγύης.⁴

Στην Ελλάδα δυστυχώς ισχύει η ίδια όπως ονομάζεται από την Ευρωπαϊκή ένωση «Ψευδαίσθηση Συμμετοχής».⁴ Σύμφωνα με τα αποτελέσματα πανελλαδικής έρευνας της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς τον Μάρτιο του 2012, Οι Έλληνες δεν έχουν κουλτούρα εθελοντισμού. Παρότι στην κατηγορία των νέων μορφωμένων πολιτών, τα ποσοστά εθελοντισμού φαίνεται να αυξάνονται τα τελευταία χρόνια, ωστόσο ο εθελοντισμός δεν αποτελεί μια διαδεδομένη οδό κοινωνικής ενεργοποίησης για την συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων. Το 81,1% του πληθυσμού δε συμμετείχε καμία φορά σε άτυπες κοινωνικές δραστηριότητες, το 29,1% συμμετείχε σε εθελοντικές δραστηριότητες θρησκευτικών ή εκκλησιαστικών οργανώσεων & μόνο το 3,2% σε δραστηριότητες φιλανθρωπικών οργανώσεων.

Ο αριθμός των Ελλήνων εθελοντών, όπως προκύπτει από την έρευνα, ανέρχεται περίπου σε 30 με 32 χιλιάδες και φαίνεται να υπάρχει αυξητική τάση συμμετοχής σε εθελοντικές δραστηριότητες.⁵

Ο σύγχρονος εθελοντισμός στηρίζεται σε οργανωμένα πλαίσια και ουσιαστικά συνιστά μια νέα μορφή κοινωνικής αλληλεγγύης, πιο ενεργητικής και περισσότερο αποτελεσματικής από τις παραδοσιακές μορφές.

Μία από αυτές τις οργανωμένες εθελοντικές δραστηριότητες, αναπτύχθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης το 2012, στην αρχή της οικονομικής κρίσης. Μία ομάδα εθελοντών νοσηλευτών και νοσηλευτριών συνεπικουρούμενοι από μία ομάδα φοιτητών του τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Κρήτης προχώρησαν στην ίδρυση ενός εθελοντικού Κέντρου Νοσηλευτικής Φροντίδας Συμβουλευτικής και Εκπαίδευσης. Κεντρικός σκοπός του Κέντρου είναι να διαφυλάξει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και να ενδυναμώσει την κοινωνική συνοχή διδάσκοντας με τις δράσεις του ήθος & αλληλεγγύη. Αποτελεί το πρώτο εθελοντικό Κέντρο που λειτουργεί αποκλειστικά με νοσηλευτές, ενώ άλλοι επαγγελματίες υγείας συνεπικουρούν, εάν κρίνεται ότι απαιτείται, προσφέροντας τις υπηρεσίες τους. Έρευνες σχετικές με την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα παρεμβάσεων μόνο από εξειδικευμένους νοσηλευτές στα πλαίσια υπηρεσιών στην κοινότητα, έχουν παρουσιάσει θετικά αποτελέσματα στον βαθμό ικανοποίησης των ασθενών που καταγράφεται ως ιδιαίτερα υψηλός.^{6,7} Κοινές συμφωνημένες αρχές από τους εθελοντές και εθελόντριες διέπουν τη λειτουργία του Κέντρου. Οι αρχές αυτές που καθορίζουν το πλαίσιο λειτουργίας του, είναι οι ακόλουθες:

1. Η Δημόσια Υγεία αποτελεί ύψιστο κοινωνικό αγαθό και η διαφύλαξη και η προαγωγή της είναι συνταγματική υποχρέωση της Πολιτείας και απαιτείται από τους πολίτες. Η πρόσβαση στην Υγεία θα πρέπει να είναι ίση και δωρεάν για όλους.
2. Η υγεία κάθε μέλους της κοινωνίας ξεχωριστά συν-καθορίζεται από την υγεία των υπολοίπων συνολικά μελών της, ανεξάρτητα από οικονομική κατάσταση, φύλο, ηλικία, χρώμα και εθνικότητα.
3. Οι εθελοντές νοσηλευτές του Κέντρου έχουν την ελευθερία να θέσουν σε διαδικασία συζήτησης οποιοδήποτε θέμα. Οι αποφάσεις είναι αποτέλεσμα συλλογικής απόφασης και όλες πηγάζουν από μία αρχή: διαφύλαξη της αξιοπρέπειας και της προσωπικότητας κάθε ατόμου και κάλυψη των αναγκών που ο ίδιος δηλώνει ως απαραίτητες ώστε να εξασφαλιστεί η ποιότητα ζωής που ο ίδιος επιθυμεί να έχει.

Οι εθελοντές του Κέντρου Νοσηλευτικής Φροντίδας, έχουν αναπτύξει τομείς δράσεις και κάθε ομάδα έχει αναλάβει την ευθύνη του σχεδιασμού των δράσεων, την αξιολόγησή τους και τη συνεχή βελτίωσή τους, με βάση της ανάγκες της κοινωνίας μέσα στην οποία το Κέντρο λειτουργεί και προσφέρει τις υπηρεσίες του.

Το Κέντρο Νοσηλευτικής Φροντίδας στεγάζεται σε χώρο που έχει παραχωρήσει η εκκλησία της Κρήτης και εφαρμόζει το μοντέλο εξατομικευμένης φροντίδας.^{8,9}

Οι εθελοντές του Κέντρου, συντάσσουν ένα λεπτομερές ιστορικό για κάθε άτομο που επισκέπτεται το Κέντρο ή το επισκέπτονται στο σπίτι του, προσδιορίζουν τα προβλήματα υγείας με βάση τις νοσηλευτικές διαγνώσεις σύμφωνα με το ταξινομικό σύστημα NANDA (*North American Nursing Diagnosis Association*), θέτουν από κοινού, προτεραιότητες παρέμβασης και σχεδιάζουν τις νοσηλευτικές παρεμβάσεις που κυρίως αφορούν τροποποίηση συμπεριφορών, συμβουλευτική και εκπαίδευση για την διαχείριση της ασθένειάς τους. Ενδεικτικά αναφέρονται κάποιες από τις παρεμβάσεις που πραγματοποιούνται από τους εθελοντές του Κέντρου:

- Μέτρηση Αρτηριακής πίεσης και εκμάθηση στον τρόπο λήψης της αρτηριακής πίεσης, μέτρηση επιπέδων σακχάρου αίματος, κορεσμού οξυγόνου, σωματομετρήσεις.

- Περιποίηση κατακλίσεων & εκμάθηση των φροντιστών ασθενών στην φροντίδα των κατακλίσεων.
- Περιποίηση τραύματος και εκμάθηση στην φροντίδα τραύματος.
- Εκμάθηση υγιεινής και φροντίδας κατακλιμένου ασθενή.
- Εκμάθηση στη σωστή διαχείριση και χρήση αναλώσιμου υγειονομικού υλικού και εξοπλισμού
- Εκμάθηση διαχείρισης φαρμακευτικής αγωγής, οργάνωση φαρμακευτικών σκευασμάτων.
- Σχεδιασμός πλάνου εξατομικευμένης φροντίδας υγείας.
- Συμβουλευτική σχετικά με την ασφαλή λήψη φαρμάκων.
- Χορήγηση φαρμάκων (ενδομυϊκά- υποδόρια κ.α) μετά από ιατρική οδηγία.
- Περιποίηση κολοστομίας-ειλεοστομίας-νηστιδοστομίας-γαστροστομίας.
- Εκμάθηση φροντιστών ασθενών για σίτιση απο ρινογαστρικό σωλήνα τύπου Levin

Επιπρόσθετα, έχουν αναπτυχθεί ομάδες αγωγής υγείας σε παιδιά του δημοτικού, πραγματοποιούνται εκδηλώσεις για ευαισθητοποίηση του πληθυσμού σε θέματα υγείας, ομιλίες σε συλλόγους και φορείς με στόχο τη μεταφορά γνώσης, την ενίσχυση της ικανότητας αυτοφροντίδας για τους ασθενείς και την εκπαίδευση και ενδυνάμωση των φροντιστών ασθενών. Τέλος, η συγκέντρωση φαρμάκων και τροφίμων και η διανομή τους σε οικογένειες και άλλους συνεργαζόμενους εθελοντικούς φορείς αποτελεί μια διαρκή δραστηριότητα που οι νοσηλευτές του Κέντρου επιτελούν σε καθημερινή βάση.

Το εθελοντικό κίνημα αποτελεί την υγιή αντίδραση της κοινωνίας στα φαινόμενα της αδράνειας, της αποχής και της παθητικότητας. Ο Εθελοντισμός είναι ο δείκτης του πολιτισμού μιας κοινωνίας. Γι' αυτό, όπου κι όπως κι αν εκδηλώνεται, αποτελεί δείγμα υψηλού επιπέδου, ανθρωπιάς, κοινωνικότητας και πολιτικής ωριμότητας ανθρώπων και κοινωνιών. Βέβαια θα πρέπει να τονιστεί ότι σε καμία περίπτωση ο εθελοντισμός δεν υποκαθιστά το κράτος ούτε το απαλλάσσει από τις ευθύνες του σε θέματα κοινωνικής πρόνοιας.

Οι εθελοντές του Κέντρου Νοσηλευτικής Φροντίδας παρέχουν ουσιαστικές υπηρεσίες από τις οποίες αντλούν ικανοποίηση. Οι εθελοντές νοσηλευτές και οι φοιτητές της Νοσηλευτικής παίρνουν μαθήματα ζωής και αποκτούν μία στάση ζωής που ενδυναμώνει την κοινωνικότητά τους, διαμορφώνει το ήθος τους και διοχετεύει τις δημιουργικές τους δυνάμεις στην ικανοποίηση κοινών αναγκών με μετατόπιση του εγώ στο εμείς, ως υγιή μέλη μιας κοινωνίας που η ενεργή συμμετοχή τους, κάνει τη διαφορά. Οι πολίτες, συναποφασίζουν με τους νοσηλευτές και συν-διαμορφώνουν το θεραπευτικό πλάνο φροντίδας. Γι αυτούς η εικόνα του νοσηλευτή και της νοσηλεύτριας αλλάζει. Οι πολίτες συνειδητοποιούν ότι οι νοσηλευτές είναι δίπλα τους, αποτελούν μέρος της κοινωνίας που δοκιμάζεται και μπορούν να υπάρξουν αυτόνομα, έχοντας την επιστημονική γνώση και τη κοινωνική επίγνωση του ρόλου τους με στόχο το συμφέρον του ασθενή και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του.

Ροβίθης Μιχαήλ

Καθηγητής Εφαρμογών
Τμήμα Νοσηλευτικής
ΤΕΙ Κρήτης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ανθόπουλος Χ. Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία. Η Εθελοντική Δράση στη Συνταγματική Προοπτική. Έκδ., Οξύ, Αθήνα, 2000.
2. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο. Εθελοντισμός και αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών, 2011. Διαδικτυακή σελίδα: http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2011/juillet/04_07/rapport_%20eb75_2_%20benevolat_el.pdf , Ημερομηνία πρόσβασης: 23/10/ 2015.
3. Harvey B. The illusion of inclusion' Access by NGOs to the structural funds in the new member states of eastern and central Europe. Report for the European Action Service, 2004. Available at: http://bankwatch.org/documents/ilusion_of_inclusion.pdf, Date of access: 20/10/ 2015.
4. Social Economy Europe. Social Economy...Taking back the initiative. Proposals to make the social economy into a pillar of the European Union, 2015. Available at: <http://www.revesnetwork.eu/news.php?zcid=639> , Date of access: 23/10/ 2015.
5. Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. Μελέτης για τη διερεύνηση και αποτύπωση της τρέχουσας κατάστασης του εθελοντισμού στην Ελλάδα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Ευρωπαϊκό έτος Εθελοντισμού, 2011. Διαδικτυακή σελίδα: <http://www.neagenia.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&cresrc=2018&cnode=47&cuser=4F1805B0-6A2B-4CCD-80A3-AD5676C207D8>, Ημερομηνία πρόσβασης: 23/10/2015.
6. Horrock S, Anderson E, Salisbury C. Systematic review of whether nurse practitioners working in primary care can provide equivalent care to doctors. BMJ 2002; 324: 819-823.
7. Laurant M, Reeves D, Hermens R, Braspenning J, Grol R and Sibbald B. Substitution of doctors by nurses in primary care (review), Cochrane Database of Systematic Reviews 2005; (2), Art No: CD001271, John Wiley and Sons Ltd. Hoboken.
8. McCormack B, McCance TV. Development of a framework for person centred nursing. Journal of Advanced Nursing 2006;56(5): 472-479.
9. McCormack B, McCance T. Person-centred nursing: theory and practice, John Wiley & Sons Ltd, West Sussex, UK, 2010.